

ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В КУРСІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основною метою курсу іноземної мови для студентів технічних спеціальностей є досягнення практичного рівня володіння цією мовою у професійній галузі, що, перш за все, вимагає оволодіння студентами навичок перекладу науково-технічних текстів з фаху студентів. Практика навчання цієї категорії студентів показує, що одним з найскладніших завдань є уміння адекватно перекладати специфічні терміни, що належать до конкретної наукової дисципліни [1]. Термінологічна лексика дає можливість найбільш правильно і конкретно викладати зміст предмету і забезпечує вірне розуміння тексту.

Велика частина термінів має лише одне значення. Але деякі з них є багатозначними, що ускладнює їх інтерпретацію. В переважній більшості це пов'язано з відмінами у значенні одного слова при використанні його у різних галузях. Наприклад, слово "cell" може позначати клітину рослини чи тварини, камеру у в'язниці, електрохімічний елемент, реєстр пам'яті, частину комп'ютерної мережі тощо. Одним з найважливіших завдань викладача є навчання студентів правильно враховувати особливості перекладу науково-технічних термінів.

Існують різні види термінів. Найбільшу групу складають терміни запозичені зі стародавніх латинської та грецької мов. Деякі з них (наприклад "television") є по суті неологізмами, які загальнозрозумілі завдяки широкому впровадженню досягнень науки і техніки у повсякденне життя. Друга за кількістю група термінів це слова сучасних західноєвропейських мов, перш за все, англійської, що використовуються у спеціальному значенні в залежності від галузі знань (як у наведеному вище прикладу щодо "cell").

Відповідно до структури терміни можна класифікувати як прості, що містять лише одне слово, так і складні або складені, що містять декілька атрибутивно взаємопов'язаних за змістом слів (окремих чи у складі одного слова, наприклад "operating system" та "software"). Як окремий вид термінів можна розглянути скорочення слів, що утворюються як сполучення або перших літер слів (DOS, NASA), або

частин слів (transistor, modem). Інколи скорочується лише одне слово: amp/ampere, plane/airplane). Термін може набувати форми графічного символу (®,©).

Якісний переклад термінів іншою мовою потребує досконалого розуміння відмінностей у системах термінів різних мов. У найпростішому випадку, коли термін має міжнародний характер, він передається транслітерацією. Такі терміни часто мають прямі еквіваленти в українській мові. Але пряма відповідність існує не завжди. Існують випадки, коли внаслідок різних причин, зокрема історичних, існують певні відміни у еквівалентній системі термінів різних мов. Наприклад, у сполученні "cathode ray tube" слово "cathode" передається українським прикметником електронний, враховуючи, що поняття електрон у європейській системі наукових термінів довгий час передавалось сполученням "cathode rays". Розповсюдженою помилкою недосвідчених перекладачів є калькування іншомовного терміна замість використання існуючого українського. Переклад в подібних випадках вимагає не лише розуміння загальноживаної лексики, але і достатньої фахової компетенції у відповідній галузі знань.

У багатьох випадках відмінності у лексичному складі і морфологічно-синтаксичній структурі системи термінів мають в основі суто лінгвістичні розбіжності, тобто є наслідком граматичних відмінностей мов. В якості найпростішого прикладу подібних відмінностей можна навести переклад українською мовою сталих сполучень з двох і більше іменників англійської мови: internet service, fuel control, heat flow sensor, etc. В перекладі цих сполучень перші за порядком іменники часто передаються як прикметники, у більшості випадків змінюється порядок слів.

Найбільшу складність для перекладу уявляють ситуації, коли трапляються розбіжності у системі наукових понять, прийнятих в національних наукових школах. У таких випадках складнощі в перекладі переважно мають не лінгвістичні, а суто фахові корені. Адекватний переклад у цьому разі доступний лише висококваліфікованому фахівцю у відповідній галузі знань, звичайно, за умови його достатньої лінгвістичної підготовки [2].

У процесі навчання студентів професійній іноземній мові слід надати їм можливість роботи з неадаптованими фаховими текстами, навчити їх користуватись сучасними допоміжними засобами, включаючи електронні словники, довідники тощо [3]. Практичний

аналіз складнощів у перекладі науково-технічних термінів дозволяє студентам уникнути помилок і відкриває для них шляхи для ефективної професійної комунікації у міжнародному науковому суспільстві.

Викладене ще раз свідчить про необхідність професійно-орієнтованого підходу до визначення місця іноземної мови у системі ефективної підготовки сучасного фахівця технічного профілю [3,4]. За умов організації навчального процесу згідно вказаному принципу забезпечується безперервність у вивченні різних навчальних дисциплін, усувається дублювання матеріалу, предметна фахова інформація отримується паралельно рідною та іноземною мовами. Інтегративний підхід до викладання іноземної мови насправді реалізує принцип поєднання теорії з практикою, актуалізуючи знання у професійній галузі. Крім того, цей принцип значно підвищує рівень мотивації під час вивчення таких "допоміжних" дисциплін, як іноземна мова, що є реальним інструментом у вирішенні професійно-орієнтованих завдань.

Зазначена інтеграція іноземної мови у процес фазової підготовки студентів можлива лише за умови безпосередньої взаємодії викладачів іноземної мови з випусковими технічними кафедрами навчального закладу. Така взаємодія може зокрема здійснюватись під час отримання інформації з іншомовних засобів інформації, виконанні дослідницької роботи студентів за фахом, організації професійно-орієнтованих конференцій тощо.

Література

1. В. Кузнєцов. Рациональний підхід до побудови професійно-орієнтованого курсу іноземної мови // Матеріали УП міжн. конф. «Наука і освіта '2004» – Т. 42: Сучасні методи викладання. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2004. – С. 66 – 69.

2. В. Кузнєцов. Інтенсивні методики професійно-орієнтованого навчання іноземній мові у немовних вищих навчальних закладах // Підготовка студентів немовних спеціальностей до міжкультурної комунікації у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: Мат. методичного семінару. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2010. – С. 42 – 44.

3. В. Кузнєцов. Довідкова література на заняттях з іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах. // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип. 13. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2006. – С. 287 – 293.

4. В. Кузнєцов. Необхідні складові курсу іноземної мови для технічних фахівців // Актуальні проблеми філології та американські студії: Мат. II міжн. науково-практ. конф. Т. 2 – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2010. – С. 164 – 168.